

OVERVÅKINGSRAPPORT

HIV/AIDS-overvåking i Europa 2011 Oversikt

I 2011 ble det rapportert 28 038 HIV-diagnoser i EU/EØS-landene, noe som tilsvarte en rate på 5,7 per 100 000 innbyggere. De fire landene med høyest rate av HIV-diagnoser i 2011 var Estland (27,3), Latvia (13,4), Belgia (10,7) og Storbritannia (10,0). Lavest rate ble rapportert i Tsjekkia (1,5) og Slovakia (0,9). Siden begynnelsen av HIV-epidemien er det rapportert 420 564 HIV-diagnoser i EU/EØS, hvorav 297 388 var hos menn og 119 977 hos kvinner (for 3199 tilfeller var informasjon om kjønn ikke tilgjengelig).

Den høyeste andelen av HIV-diagnoser ble rapportert på grunn av sex mellom menn (39 %), etterfulgt av heteroseksuell overføring (23 %), hvor heteroseksuelt overførte tilfeller med opphav i afrikanske land sør for Sahara ikke var tatt med. Sistnevnte representerte ytterligere 13 % av tilfeller med heteroseksuell overføring. For 19 % av tilfellene var overføringsmåten ukjent.

Raten av HIV-diagnoser per 100 000 innbyggere har tilsynelatende holdt seg nokså stabil over tid, med en rate på 6,5 per 100 000 i 2004 (27 996 tilfeller) og 6,2 per 100 000 (30 960 tilfeller) i 2011 etter justering for rapporteringsforsinkelse. Tendenser i overføringsmåten viser at antallet HIV-diagnoser blant menn som har sex med menn, har økt med 33 % siden 2004. Til sammenligning har antall tilfeller blant injiserende sprøytemisbrukere sunket med 40 %, selv om det ble observert en svak økning i 2011 på grunn av utbrudd i Hellas og Romania. Antallet HIV-diagnoser på grunn av heteroseksuell overføring, overføring fra mor til barn og blodoverføring har vært i konstant nedgang mellom 2004 og 2011.

I 2011 var informasjon om CD4-celletall på diagnosetidspunktet tilgjengelig fra 21 land for 15 625 tilfeller (56 % av alle tilfeller rapportert i 2011). Blant disse ble halvparten (49 %) rapportert som «late presenters» (personer som oppsøkte hjelp sent) (CD4-celletall $< 350/\text{mm}^3$), deriblant 29 % av tilfeller med fremskreden HIV-infeksjon (CD4 $< 200/\text{mm}^3$). Andelen av slike personer var høyest blant heteroseksuelt overførte tilfeller med opphav i afrikanske land sør for Sahara (63 %) og blant injiserende sprøytemisbrukere (48 %). Den laveste andelen av slike personer ble observert blant menn som har sex med menn (38 %), og blant tilfeller med overføring fra mor til barn (21 %).

I 2011 ble det diagnostisert og rapportert 4424 AIDS-tilfeller i 28 EU/EØS-land (ingen data fra Sverige eller Liechtenstein), noe som tilsvarer en rate på 0,9 tilfeller per 100 000 innbyggere. De høyeste ratene ble rapportert i Latvia (4,8), Portugal (2,8), Spania (1,8) og Estland (2,8). I EU/EØS har antallet AIDS-tilfeller vært i konstant nedgang siden midten av 1990-årene.

Konklusjoner

De nye overvåkingsresultatene antyder at stadig flere mennesker lever med HIV i Europa, og at HIV er svært konsentrert i viktige befolkningsgrupper, blant annet menn som har sex med menn, injiserende sprøytemisbrukere og personer med opphav i høyendemiske land, hovedsakelig Afrika sør for Sahara. Den ferskeste økningen i HIV blant injiserende sprøytemisbrukere antyder at selv lave tall i EU/EØS raskt kan utarte til et utbrudd når folkehelseiltak ikke er tilstrekkelige.

Den forholdsvis høye andelen av sene diagnoser i mange land antyder at det foreligger en forsinkelse i HIV-testingen, og at mange allerede burde vært under behandling på diagnosetidspunktet. God behandlingstilgjengelighet har utvidet målene med HIV-overvåkingen til å omfatte overvåking av adgangen til pleie og behandling. Bedre adgang og tidligere start av behandling, særlig for sentrale befolkningsgrupper, er nødvendig i hele Europa.

Tiltak for å kontrollere epidemien må være evidensbasert og tilpasset nasjonal og lokal epidemiologi. Følgende slutninger kan trekkes på grunnlag av overvåkingsdataene i rapporten:

- For de fleste land i EU/EØS er hjørnesteinene i HIV-responsen tiltak for å forebygge og kontrollere HIV blant menn som har sex med menn. Siden mer enn en tredjedel av de heteroseksuelt overførte HIV-tilfellene ble rapportert blant personer med opphav i høyendemiske land (hovedsakelig fra Afrika sør for Sahara), må landene dessuten påse at tiltak for forebygging, behandling og pleie er tilgjengelige for disse innvandringsgruppene. Den observerte økningen i HIV-tilfeller blant injiserende sprøytemisbrukere i en rekke land viser at det er behov for å opprettholde eller intensivere skadebegrensningen i EU/EØS.
- I hele Europa er det nødvendig å fremme og stille til rådighet tjenester for HIV-rådgivning og -testing for å sikre tidligere diagnose og start av HIV-behandling og -pleie i rett tid. Dette vil gi bedre behandlingsresultater og kliniske fordeler samt bidra til å forebygge og ytterligere begrense HIV-overføring. Det må sikres lik adgang til HIV-forebygging, -testing, -behandling og -pleie for alle befolkningsgrupper hvis landene skal nå det internasjonale målet om alminnelig adgang[†] for alle med behov for det.

^{*} Pharris A, Wiessing L, Sfetcu O, Hedrich D, Botescu A, Fotiou A, et al. Human immunodeficiency virus in injecting drug users in Europe following a reported increase of cases in Greece and Romania, 2011. *Euro Surveill.* 2011;16(48):pii=20032. Tilgjengelig på Internett: <http://www.eurosurveillance.org/ViewArticle.aspx?ArticleId=20032>

[†] Politisk erklæring om HIV/AIDS – FN's generalforsamlings resolusjon 60/262. *New York, De forente nasjoner, 2006.*